

หนังสืออ้างอิง
ใช้เฉพาะในห้องสมุด
การสำรวจทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านบริเวณน้ำตกเขาตะกรับ
อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

ปิ่นรัฐ ล้อมอิม

7/0007872

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

28 ต.ค. 2546

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

170163

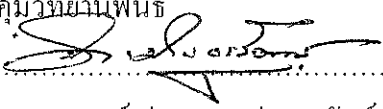
มิถุนายน 2546

ISBN 974-9602-56-0

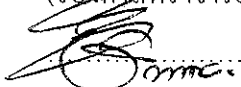
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

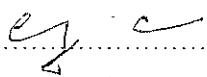
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

 ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ปรากรม ประเสริฐรัตน์)

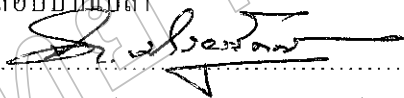
 กรรมการ

(ดร. จำลอง เพ็งคล้าย)

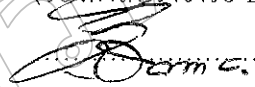
 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ยูพา วรยศ)

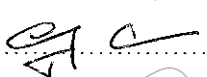
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

 ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ปรากรม ประเสริฐรัตน์)

 กรรมการ

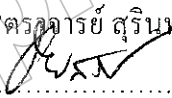
(ดร. จำลอง เพ็งคล้าย)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ยูพา วรยศ)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สุรินทร์ มัจฉาชีพ)

 กรรมการ

(นายรัชชัย วงศ์ประเสริฐ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรากรม ม่วงมี)

วันที่ 20 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากประธานกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ปรากรม ประยูรรัตน์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
ดร.จำลอง เพ็งคล้าย และ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพา วรยศ กรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์
รองศาสตราจารย์ สุรินทร์ มัจฉาชีพ และคุณธวัชชัย วงศ์ประเสริฐ ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะใน
การทำการวิจัยและแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ จึงขอกราบขอบพระคุณ
อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพงษ์ศักดิ์ พลเสนา หัวหน้าส่วนพฤกษศาสตร์ 100 ปี กรมป่าไม้
ที่อำนวยความสะดวกทุกอย่าง ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขอขอบพระคุณ หอพรรณไม้ ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ ที่อำนวยความสะดวกใน
การตรวจสอบชนิดพรรณไม้ และค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม

ขอขอบพระคุณ ดร.อัมพร ทองคู่เกียรติกุล ดร.ศิริ โฉม หุ่นแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์
นันทนา ตันวัฒนกุล อาจารย์อัมพา มานพ อาจารย์สุนีย์ สุขศรีงาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณี
เพชรยศ และอาจารย์พิชิต สุขธัญญาวัฒน์ ซึ่งทุกท่านได้กรุณาดูแล เอาใจใส่ เป็นกำลังใจให้
ตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณปัทมา ระจับพิศน์ คุณณัฐพงศ์ พยัคฆพันธุ์ ที่เป็นธุระติดต่อเรื่องเกี่ยวกับ
บัณฑิตวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ทุกเรื่อง

ขอขอบคุณ คุณมนตรี แสงสวัสดิ์ คุณธนศักดิ์ ประเสริฐสาร คุณจันทร์ทอง วงศ์ขวัญ และ
พี่ ๆ น้อง ๆ ที่หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ ที่กรุณาให้ข้อมูลและคำแนะนำให้การช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ตลอด
จนให้ยืมคอมพิวเตอร์มาใช้ อีกทั้งยังเป็นกำลังใจอย่างเต็มที่ทำให้สามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ
ได้ด้วยดี

ท้ายสุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้การสนับสนุนในทุกด้านมาตลอด

ปิ่นรัฐ ลิ้มอ้อม

41910849 : สาขาวิชา : วิทยาศาสตร์ชีวภาพ; วท.ม. (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต)

คำสำคัญ : พฤษศาสตร์พื้นบ้าน/ค่าดัชนีความสำคัญ (IVI, IMPORTANCE VALUE INDEX)/
แบบสอบถามการประเมินพฤษศาสตร์พื้นบ้านแบบเร่งด่วน (REA, RAPID
ETHNOBOTANICAL APPRAISAL)

ป็นรัฐ ลิมอิม : การสำรวจพฤษศาสตร์พื้นบ้าน บริเวณน้ำตกเขาตะกรับ อำเภอวังน้ำเย็น
จังหวัดสระแก้ว (ETHNOBOTANICAL SURVEY AT KHAO TA KRUP WATERFALL AREA
AMPHOE WANG NAM YEN CHANGWAT SA KAE) อาจารย์ที่ปรึกษา : ปรากรม ประยูรรัตน์
วท.ม. ,จำลอง เพ็งคล้าย ปร.ด. (กิตติมศักดิ์), ยูพา วรยศ Ph.D., 120 หน้า. ISBN. 974-9602-560

การสำรวจพฤษศาสตร์พื้นบ้านนี้ ทำการวางแผนตัวอย่างจำนวน 6 แปลง ที่ระดับความสูง
ต่างกัน 100 เมตร จากระดับน้ำทะเล พบพรรณไม้ต้น 51 ชนิด ขึ้นกระจายทั่วไป พรรณไม้ที่พบ
ส่วนใหญ่ เป็นพรรณไม้ที่ขึ้นในสังคมป่าดิบแล้ง (dry evergreen forest) และมีพรรณไม้ของสังคม
ป่าเบญจพรรณ (mix deciduous forest) ขึ้นปะปนอยู่ เนื่องจากพื้นที่ศึกษาอยู่บริเวณน้ำตก มีความชันสูง
ทำให้มีพรรณไม้ของสองสังคมขึ้นปนกัน โครงสร้างทางด้านตั้งของแปลงตัวอย่างทั้งหมด สามารถแบ่ง
ได้เป็น 3 ชั้น คือ 1) ไม้เรือนยอดชั้นบนสุด มีความสูง 20-30 เมตร 2) ไม้ชั้นรอง มีความสูง 10-20 เมตร
3) ไม้ชั้นล่าง มีความสูง 5-10 เมตร ค่าดัชนีความสำคัญ (IVI) ของพรรณไม้ที่พบในแปลงตัวอย่างนั้น
พออึกึ่ง มีค่าดัชนีความสำคัญสูงที่สุด รองลงมาคือ ลำไยป่า และข่อยหนาม ส่วนพรรณไม้อื่นที่ปรากฏ
มีค่าดัชนีความสำคัญใกล้เคียงกัน

การใช้ประโยชน์พรรณไม้ในชุมชนใกล้เคียงพื้นที่ศึกษา ใช้แบบสอบถามการประเมิน
พฤษศาสตร์พื้นบ้านแบบเร่งด่วน (REA)พบว่ามีการนำพรรณไม้ที่พบในแปลงตัวอย่างมาใช้ประโยชน์
39 ชนิด ใช้ประโยชน์จากลำต้นมากที่สุด โดยใช้ทำที่อยู่อาศัย ทุกชนิดจะใช้ประโยชน์ในครัวเรือน

41910849 : MAJOR : MASTER OF SCIENCE PROGRAM IN BIOLOGICAL SCIENCE;
M.SC. (BIOLOGICAL SCIENCE)

KEYWORDS : ETHNOBOTANY/IVI, IMPORTANCE VALUE INDEX/REA, RAPID
ETHNOBOTANICAL APPRAISAL

PINRATH LIMIM : ETHNOBOTANICAL SURVEY AT KHAO TA KRUP WATERFALL
AREA MPHOE WANG NAM YEN CHANGWAT SA KAEO THESIS ADVISORS PRAGROM
PRAYOONRAT Ms.D., CHAMLONG PHENGKLAI Ph.D.(Horn.), YUPHA VORAYOT Ph.D.
120 P. ISBN. 974-9602-56-0

The ethnobotanical survey is based on 6 sampling plots, at different altitude (ca.100 m. difference). The total of 51 tree species are scattered in Dry Evergreen Forest (DEF.) or Seasonal Rain Forest (SRF.). Moreover, some elements of Mixed Deciduous Forest (MDF.) are overlapping in this survey areas. According to the survey site, at KhaoTa Krup waterfall, it is one of the highest moisture places, in which two types of forest vegetation can be combined in some degree (DEF.& MDF.). The tree layers can be classified into 3 layers : 1) The top canopy at the height of 20-30 m.; 2) The middle storey at 10-20 m.; and 3) The lower storey at 5-10 m. The tree species which indicate the highest IVI are *Pterocymbium tintorium* (Blanco) Merr., *Paranephelium xestophyllum* Miq. and *Streblus ilicifolius* (Vidal.) Corner, consecutively. The low IVI species are all the rest. By the REA, on the construction, household uses, tools, charcoal, etc. The rest are minor forest Products as vegetables, herbal plant etc.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
สมมุติฐานการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
ระยะเวลาทำการวิจัย.....	2
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
สภาพภูมิศาสตร์และพรรณพืชของประเทศไทย.....	3
ลักษณะทั่วไปของป่าประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทย.....	5
สภาพภูมิศาสตร์ในพื้นที่ศึกษา.....	7
ลักษณะและชนิดป่าในพื้นที่ศึกษา.....	14
พฤกษศาสตร์พื้นบ้านและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพรรณพืช.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤกษศาสตร์พื้นบ้านทั่วไป.....	33
3 วัสดุอุปกรณ์ และ วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	50
วัสดุอุปกรณ์.....	50
วิธีดำเนินการวิจัย.....	51

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
การสำรวจศึกษาและรวบรวมพรรณไม้ขึ้นต้นในภาคสนาม.....	56
การสำรวจและเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์จากชุมชนใกล้เคียงพื้นที่ศึกษา.....	68
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	76
สรุปผลการศึกษา.....	76
อภิปรายผล.....	77
ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก	90
ภาคผนวก ก	91
ภาคผนวก ข.....	116
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	120

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ในคาบ 36 ปี (พ.ศ. 2494-2530) ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี จันทบุรี และระยอง.....	9
2 ปริมาณน้ำฝน (มม.) เฉลี่ยต่อเดือนในคาบ 8 ปี (พ.ศ. 2534 - 2541) ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน.....	9
3 อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี ในคาบ 8 ปี (พ.ศ. 2534 – 2541) ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน.....	10
4 พรรณพืชที่พบในภาคตะวันออกและการใช้ประโยชน์.....	40
5 ผลการสำรวจพรรณไม้ในแปลงตัวอย่าง ข้อมูลเชิงปริมาณ และค่าดัชนีความสำคัญ.....	57
6 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	68
7 จำนวนชนิดพืชและส่วนของพืชที่นำมาใช้.....	69
8 จำนวนชนิดพืชและส่วนของพืชที่นำมาใช้.....	69
9 จำนวนชนิดพืชและการใช้ประโยชน์.....	70
10 จำนวนชนิดพืชและลักษณะการใช้ประโยชน์.....	70
11 ระดับปริมาณการใช้ประโยชน์จากพืช.....	71
12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่นำส่วนของพืชมาใช้ และจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างกับการใช้ประโยชน์ จำแนกตามชนิดพืช.....	72

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แผนที่แสดง แนวเขต หน่วยพิทักษ์ป่า แหล่งน้ำ ถนน หมู่บ้าน และการใช้ประโยชน์ ที่ดินเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ในปี พ.ศ. 2540.....	12
2 แผนที่ เขตตะกုပ် มาตรฐาน 1:50,000.....	13
3 การวางแปลงเก็บตัวอย่างไม้ต้น.....	53
4 ลักษณะ โครงสร้างป่าของแปลงตัวอย่างที่ 1.....	62
5 ลักษณะ โครงสร้างป่าของแปลงตัวอย่างที่ 2.....	63
6 ลักษณะ โครงสร้างป่าของแปลงตัวอย่างที่ 3.....	64
7 ลักษณะ โครงสร้างป่าของแปลงตัวอย่างที่ 4.....	65
8 ลักษณะ โครงสร้างป่าของแปลงตัวอย่างที่ 5.....	66
9 ลักษณะ โครงสร้างป่าของแปลงตัวอย่างที่ 6.....	67